
20η Ετήσια Θεραπευτική ενημέρωση

1987

Το AIDS και ο Παιδίατρος

Αγαπητοί φίλοι.

Στις 12 Φεβρουαρίου 1987 δημοσιεύθηκε στην κατά τη γνώμη μου πιο έγκριτη απογευματινή εφημερίδα η είδηση που σας διαβάζω: «Ηπατίτιδα. Κρούσμα σημειώθηκε στο Υπουργείο» τάδε. Δεν το αναφέρω γιατί το θέμα είναι γενικό και όχι ειδικό. «Παρουσιάστηκε σε ηλικιωμένο υπάλληλο και δημιούργησε ανησυχίες στους εργαζόμενους. Με εντολή του υπουργού άρχισε απολύμανση όλων των χώρων του κτιρίου». Διερωτώμαι τώρα τι θα είχε γίνει αν αντί για ηπατίτιδα ο ηλικιωμένος υπάλληλος είχε παρουσιάσει AIDS. Ίσως κατεδάφιζαν το υπουργείο. Ίσως κατεδαφισμένα τα υπουργεία να είναι πιο χρήσιμα.

Σας διάβασα την είδηση για να συνειδητοποιήσουμε το μέγεθος της άγνοιας ή της επιπολαιότητας και της ανευθυνότητας, πόσο τεράστια και επιτακτική είναι η ανάγκη για σωστή ενημέρωση, για συνεχή, για αδιάλειπτη πληροφόρηση. Πόσο ισχυρές είναι οι προκαταλήψεις, οι αθεμελίωτοι φόβοι που αναστέλλουν τις πνευματικές διαδικασίες οι οποίες χαρακτηρίζουν την ανθρώπινη λογική.

Τα παραδείγματα μαζικής υστερίας και μαζικού πανικού αφθονούν. Μπορούν να διαιρεθούν σε δύο κατηγορίες: 1) Σ' αυτά που δημιουργούνται χωρίς να υπάρχει αντικειμενικό στοιχείο, στις φαντασιοπληξίες. Όταν ο φόβος του κόσμου για τις μάγισσες πήρε διαστάσεις πανικού άρχισαν να κρεμάνε και να καίνε γηραιές κυρίες. Βέβαια αυτό γίνεται και στις μέρες μας αλλά για άλλους λόγους. Αναφέρω επιτροχάδην και το κίτρινο υγρό, την πικραγγουριά, το νερό του Καματερού και πρόσφατα τον καρκινοθεραπευτή της Κρήτης που προβλήθηκε μάλιστα και από την τηλεόραση. 2) Στη δεύτερη κατηγορία υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο γεγονός που προκαλεί φόβο. Ο φόβος όμως και ο πανικός που επακολουθεί δεν συνδέονται λογικά προς το μέγεθος του προβλήματος. Στην κατηγορία αυτή ανήκει το ατύχημα του Τσερνομπίλ. Θυμηθείτε την επέλαση στα supermarkets και τις άλλες υστερικές εκδηλώσεις της εποχής.

Τα πραγματικά θύματα του Τσερνομπίλ δεν είναι βέβαια τα παιδιά που έπαιζαν το περυσινό Πάσχα στη φύση και που είναι και θα είναι μια χαρά, αλλά εκείνα που έζησαν μόνο λίγες εβδομάδες ή λίγους

μήνες στην κοιλιά της μάνας τους και στη συνέχεια εκτελέστηκαν. Έγιναν χιλιάδες διακοπές κυήσεων εξ αιτίας του πανικού του Τσερνομπίλ. Εκδήλωση απόλυτης ανευθυνότητας γονιών και γιατρών.

Στην κατηγορία αυτή του υπαρκτού προβλήματος είναι και το AIDS. Με το AIDS ψυχολογικά βρισκόμαστε σήμερα περίπου εκεί που βρισκόμαστε τις παραμονές του Πάσχα πέρυσι σε σχέση με το Τσερνομπίλ. Για να μην επαναληφθούν λοιπόν τα φαινόμενα της ομαδικής υστερίας και του πανικού του παρελθόντος πρέπει όσο γίνεται πιο σύντομα να δούμε το πρόβλημα στις σωστές διαστάσεις του και σε όσες πτυχές μας είναι μέχρι στιγμής προσιτό. Και το AIDS είναι πέρα από κάθε αμφιβολία πρόβλημα πολύ πιο σημαντικό από το Τσερνομπίλ. Και δεν είναι στιγμιαίο. Θα μας παρακολουθεί για αρκετά χρόνια.

Αγαπητοί φίλοι μέχρι σήμερα σοβαρή ενημέρωση για το AIDS σε μαζικό επίπεδο έγινε μια φορά από την τηλεόραση με κύριο ομιλητή έναν πολιτικό μηχανικό τον τότε Υπουργό Υγείας και από ένα σατυρικό περιοδικό, το «Ποντίκι» που αναδημοσίευσε μια λαμπρή ανασκόπηση του όλου θέματος από ειδικούς του Johns Hopkins. Το ένθετο αυτό είναι ότι καλύτερο έχει γραφτεί για το AIDS στη γλώσσα μας.

Είναι βέβαιο φίλοι μου ότι ελάχιστοι παιδίατροι θ' αντιμετωπίσουν στην επαγγελματική ζωή τους παιδιά που πάσχει από επίκτητη ανοσοανεπάρκεια (AIDS) ή είναι φορέας του ιού. Όλοι μας όμως θ' αρχίσουμε σύντομα ή αργότερα να βομβαρδιζόμαστε με ερωτήσεις για τους κινδύνους που διατρέχουν τα παιδιά να μολυνθούν με τον ιό του AIDS.

Θα προσπαθήσω να σας σκιαγραφήσω την έκταση του προβλήματος. Ο ΠΟΥ δίνει στοιχεία αδρά γιατί μόνο λίγες χώρες παρέχουν αξιόπιστες πληροφορίες.

Φαίνεται πάντως ότι το AIDS έχει εισχωρήσει σε 110 από τις 139 χώρες του κόσμου. Είναι βέβαιο ότι σύντομα δεν θα υπάρχει χώρα χωρίς AIDS. Μόνο στην Αφρική που είναι η ήπειρος με τις περισσότερες περιπτώσεις ο αριθμός των μολυνθέντων υπολογίζεται σε 5-6 εκατομμύρια. Θα υπάρξουν χώρες στην Αφρική που θα χάσουν ενδεχομένως μέχρι και το μισό πληθυσμό τους. Οι τρομακτικές διαστάσεις της επιδημίας στην Αφρική, εκτός των άλλων, οφείλονται και στις πολύ κακές υγειονομικές συνθήκες που επικρατούν εκεί. Πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι η πιθανότητα να επιζήσει φορέας του ιού του AIDS, αν δεν βρεθεί φάρμακο που σκοτώνει τον ιό είναι μικρή. Οι πιο αισιόδοξοι προβλέπουν ότι θα νοσήσουν τα 50% και οι απαισιόδοξοι ότι θα νοσήσουν μέχρι και 90% όσων μολύνθηκαν. Τη δεύτερη πενταετία μετά

τη μόλυνση εμφανίζουν κλινικό AIDS περισσότεροι απ' ότι την πρώτη πενταετία.

Στις ΗΠΑ οι κλινικές περιπτώσεις του AIDS προσεγγίζουν συνολικά τις 40.000 και ο αριθμός των φορέων ξεπερνάει το ένα εκατομμύριο ίσως να είναι και δύο εκατομμύρια. Οι προβλέψεις για το 1991 είναι ότι αθροιστικά από την αρχή της επιδημίας θα έχουν νοσήσει 270.000 άτομα και θα έχουν πεθάνει οι 180.000. Το ετήσιο κόστος της νοσηλείας τους υπολογίζεται ότι θα είναι το 1991 μεγαλύτερο από 14 δισεκατομμύρια δολάρια. Στο σημείο αυτό θα πρέπει ν' αναφερθούν τα τεράστια ηθικά προβλήματα που δημιουργεί η αντιμετώπιση των ασθενών με AIDS. Μόνο η νοσηλεία τους στο νοσοκομείο ξεπερνάει τα έξοδα μιας μεταμόσχευσης καρδιάς. Και στις δύο περιπτώσεις το προσδόκιμο επιβίωσης είναι περίπου το ίδιο. Και όμως ενώ οι δαπάνες του ασθενούς με AIDS καλύπτονται, έστω και με δυσφορία, κανένας φορέας δεν καλύπτει τα έξοδα για μεταμόσχευση ή για τοποθέτηση μηχανικής καρδιάς. Κι αυτά στις ΗΠΑ που δαπανά 11,3% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος για τις υπηρεσίες υγείας, δηλαδή 1 δις 200 εκατομμύρια δολάρια την ημέρα, ή 420 δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο. Ποια θα είναι η ηθικά πιο δίκαιη ιεράρχηση των δαπανών σε κοινωνίες που διαθέτουν πολύ λιγότερα για την υγεία; Είναι σωστό να δίνεται προτεραιότητα στον ασθενή που δεν έχει καμιά, ούτε μία ελπίδα επιβίωσης και να μη βοηθιέται ανάλογα κάποιος άλλος με ελπίδες έστω και μικρές να επιβιώσει; Το θέμα αυτό είναι πολυσήμαντο αλλά πέρα των οικονομικών υπάρχουν και τεράστιες κοινωνικές επιπτώσεις. Θ' αναφερθώ με συντομία στα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί στο ιατρικό, το νοσηλευτικό και το παραϊατρικό προσωπικό. Ευτυχώς μόνο λίγες περιπτώσεις άκριτης, υστερικής και φυσικά αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς έχουν αναφερθεί. Η σωστή ενημέρωση όλων όσων ασχολούνται επαγγελματικά με την υγεία και η εξοικείωση τους με το θέμα του AIDS είναι καθήκον με υψηλή προτεραιότητα. Εμείς θα δημιουργήσουμε τα πρότυπα υπεύθυνης συμπεριφοράς που θα αναπαραχθούν από τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας μας. Στο σημείο αυτό επιγραμματικά θα ήθελα να τονίσω ότι αν νοσήσουν έστω και 100 εκατομμύρια άτομα με AIDS ο επαγγελματικός κίνδυνος για το ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό ποτέ δε θα φθάσει τον κίνδυνο της ηπατίτιδας Β. Πιο συγκεκριμένα αποκλείεται το AIDS να σκοτώσει, επαναλαμβάνω και τονίζω ως κίνδυνος επαγγελματικός, όσους γιατρούς, νοσηλευτικό και παραϊατρικό προσωπικό έχει σκοτώσει η ηπατίτιδα Β. Η μεταδοτικότητα του ιού του AIDS έξω από το αίμα και το σπέρμα είναι

ελάχιστη αν μη ανύπαρκτη.

Και ας έλθουμε τώρα στον τρόπο μεταδόσεως του ιού στα παιδιά.

1) Η κάθετη μόλυνση. Από τη μητέρα φορέα του ιού στο έμβρυο διαπλακουντίως. Περίπου 50% των νεογνών γεννιούνται μολυσμένα. Νεογνό που γεννήθηκε με καισαρική και που δεν ήλθε σ' επαφή με τη μητέρα του η οποία πέθανε δυο ώρες μετά τον τοκετό διαπιστώθηκε ότι είχε μολυνθεί. Μητέρα που μεταγγίστηκε αμέσως μετά τον τοκετό μόλυε το νεογνό της με το γάλα της. Το νεογνό πέθανε. Λίγο αργότερα διαπιστώθηκε ότι ο δότης του αίματος ήταν φορέας.

Έχουν επίσης αναφερθεί περιπτώσεις AIDS σε νεογνά από τεχνητή γονιμοποίηση. Υπεύθυνο ήταν το σπέρμα του δότη. Περισσότερα από 75% από τα νεογνά που γεννήθηκαν με AIDS είχαν μητέρα τοξικομανή ή που είχε μολυνθεί από τοξικομανή. Πρέπει εδώ να τονισθεί ότι στον ευρωπαϊκό χώρο η ετερόφυλη μόλυνση οφείλεται 19 φορές στις 20 σε σεξουαλική επαφή με τοξικομανή και μόνο 1 στις 20 σ' επαφή με αμφιφιλόφυλο.

2) Ο δεύτερος τρόπος μόλυνσης είναι με τη μετάγγιση μολυσμένου αίματος ή τη χορήγηση μολυσμένων παραγόντων πήξεως. Από το φθινόπωρο του 1985 μέχρι σήμερα είναι απίθανο να έχει συμβεί νέα μόλυνση διότι το αίμα των δωτών ελέγχεται ικανοποιητικά και οι συμπυκνωμένοι παράγοντες πήξεως έχουν υποστεί κατεργασία που σκοτώνει ασφαλώς τον ιό. Βεβαίως στο παρελθόν έχουν μολυνθεί στη χώρα μας αρκετά παιδιά, ο αριθμός τους ίσως είναι τριψήφιος. Ευτυχώς όμως μέχρι σήμερα τα πράγματα εξελίσσονται τόσο καλά που ξεπερνούν και τις πιο αισιόδοξες προσδοκίες. Πάντως το μέλλον είναι αβέβαιο.

3) Δεν υπάρχει άλλος γνωστός τρόπος μόλυνσης στα παιδιά. Στη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι σ' ένα ποσοστό 3-4% δεν διαπιστώθηκε η πηγή της μόλυνσης. Νομίζω ότι ελάχιστα διακινδυνεύω αν προβλέψω ότι τα περισσότερα από τα παιδιά αυτά, ίσως όλα, υπήρξαν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης.

Δεν θ' αναφερθώ στην κλινική εικόνα του AIDS στα παιδιά. Το μόνο που θα τονίσω είναι ότι σ' αντίθεση με τους ενηλικούς οι κοινές βακτηριδιακές λοιμώξεις είναι εξαιρετικά συχνές στα παιδιά. Για τούτο ίσως πρέπει να ελέγχεται για αντισώματα κατά του AIDS

κάθε παιδί που βασίμως υποψιαζόμαστε ότι μπορεί να πάσχει από βαρεία ανοσοανεπάρκεια.

Πριν τελειώσω θα σας πω τα καλά, τα ευχάριστα νέα. Η παρακολούθηση από 1-3 χρόνια 90 παιδιών και 29 άλλων μελών οικογενειών που ο πατέρας ή η μητέρα ή και οι δύο είχαν AIDS απέδειξε ότι κανένα δεν ανέπτυξε αντισώματα παρά τα φιλιά, τα κοινά σκεύη φαγητού, την κοινή τουαλέτα και γενικότερα τη στενή ανθρώπινη επαφή που επικρατεί μέσα στην οικογένεια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Αν εξαιρέσουμε όσους ανήκουν στις ομάδες υψηλού κινδύνου, από τον υπόλοιπο πληθυσμό ο πιο επιθετικός, ο πιο ορμητικός, ο λιγότερο πληροφορημένος θα είναι το πιο συχνό θύμα του AIDS. Δηλαδή ο νέος και η νέα. Γι' αυτό και όλοι οι ειδικοί στην ενημέρωση για το AIDS συνιστούν: «Πείτε στα παιδιά σας. Το AIDS είναι μια νέα αρρώστια. Το AIDS σκοτώνει και δεν υπάρχει θεραπεία. Αυτό δεν είναι κάτι που το λένε οι μεγάλοι για να σας διατηρήσουν αγνούς». Φροντίστε ώστε τα παιδιά σας να γνωρίσουν το AIDS και τα προφυλακτικά πολύ πριν σκεφθείτε ότι μπορεί να γίνουν ερωτικά ενεργά άτομα. Γονείς και σχολεία, πρέπει ν' αρχίσουν να ενημερώνουν τα παιδιά για το AIDS όσο πιο μικρά γίνεται.

Αγαπητοί φίλοι, η κακή πληροφόρηση, οι προκαταλήψεις, ο φόβος σκοτώνουν τη λογική. Έχουμε καθήκον, ιερή υποχρέωση να ενημερώνουμε συνεχώς, αδιάλειπτα, σωστά και ολοκληρωμένα γονιούς και παιδιά. Να μην επιτρέψουμε να εισχωρήσει στο ελληνικό σπίτι το σαράκι του φόβου και του πανικού.

Να μην αφήσουμε τους γονείς να δηλητηριάσουν την ψυχή των παιδιών, να τους στερήσουν, να τους στρεβλώσουν, να τους σκοτώσουν τη χαρά της ζωής, τη χαρά του έρωτα. Γι' αυτό:

• Στον έρωτα λέμε	ΝΑΙ
• Στη γνώση λέμε	ΝΑΙ
• Στην αυτοπροστασία λέμε	ΝΑΙ
• Στην υστερία λέμε	ΟΧΙ
• Στον πανικό λέμε	ΟΧΙ
• Στην ενημέρωση, στη θεραπευτική μας ενημέρωση, 20 χρόνια τώρα, λέτε κι' εσείς	ΝΑΙ